herpy

WĘŻE

Lampropeltis getula

Lampropeltis getula to duży, lśniący wąż królewski z południowo-wschodnich Stanów Zjednoczonych, czarny lub ciemnobrązowy z wąskimi, białymi do żółtych poprzecznymi pasami, które tworzą wzór przypominający łańcuch. Osiąga 90-150 cm, zjada gryzonie, jaszczurki i inne węże, jest odporny i tolerancyjny. Może żyć ponad 20 lat i trzyma się go pojedynczo w terrarium poziomym z miejscem do wygrzewania i umiarkowaną wilgotnością powietrza.

Rodzina: Colubridae Nazwa angielska: Common Kingsnake Dawna nazwa: *Lampropeltis getula getula*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**90-150 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-30 lat**
Aktywność	**Za dnia i o zmierzchu**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Mokradła i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**150 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**29-32 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-48 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-25 jaj**
Inkubacja	**60-70 dni** przy 26-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Lampropeltis getula to duży, masywnie zbudowany wąż o całkowicie gładkich, błyszczących łuskach. Barwa podstawowa jest czarna lub ciemnobrązowa, a na większości obszaru występowania przez grzbiet biegnie 17-36 wąskich poprzecznych pasów w kolorze białym, żółtym lub czerwonożółtym, tworzących wzór łańcucha, po którym gatunek łatwo rozpoznać. Głowa jest niemal jednolicie ciemna, z kilkoma jasnymi plamkami na tarczkach. Na południu, na Florydzie, pasów jest więcej (22-54) i są szersze, a barwa podstawowa jaśniej brązowa z żółtym nakrapianiem; formę południową uznaje się dziś często za odrębny gatunek, *Lampropeltis floridana*.

Dorosłe osobniki mają zwykle 90-125 cm, a największe osiągają 150 cm. Najdłuższy zmierzony okaz miał około 210 cm. Czyni to ten gatunek największym w rodzaju *Lampropeltis*. Świeżo wyklute młode mają 20-28 cm. Gatunek przypomina blisko spokrewnione węże, a jasne poprzeczne pasy na ciemnym tle są najlepszą cechą rozpoznawczą. Nazwa ta bywa w hobby często używana szeroko, na określenie całego kompleksu węży królewskich od wybrzeża do wybrzeża. Od 2009 roku *Lampropeltis californiae*, *Lampropeltis holbrooki*, *Lampropeltis nigra* i *Lampropeltis splendida* wyodrębniono jako osobne gatunki, a niniejszy poradnik dotyczy gatunku wschodniego w wąskim znaczeniu.

Zwierzę jest odporne i dobrze znosi niewolę. Młode i świeżo kupione osobniki mogą wibrować ogonem, atakować rękę i wydzielać cuchnącą wydzielinę przy podnoszeniu, ale większość przyzwyczaja się do brania na ręce. Gatunek zjada inne węże, także jadowite, co determinuje sposób utrzymania: zwierzęta trzeba trzymać osobno. W hodowli istnieją odmiany barwne i wzorowe (morfy). Poradnik dotyczy samego gatunku, a nie genetyki.

Występowanie i środowisko

Lampropeltis getula występuje w południowo-wschodnich Stanach Zjednoczonych, od południowego New Jersey i Delaware przez Maryland, Wirginię oraz obie Karoliny po Georgię i północną Florydę. Na zachodzie zasięg sięga Appalachów, Wirginii Zachodniej i południowo-wschodniej Alabamy. Miejscem typowym jest "Carolina", później zawężone do Charleston w Karolinie Południowej.

Na zachodzie granica jest ostra: w południowej Alabamie i środkowej Georgii gatunek zostaje w wąskiej strefie zastąpiony przez *Lampropeltis nigra*. Na południu przechodzi płynnie w *Lampropeltis floridana* w południowej części Półwyspu Florydzkiego, a oba gatunki krzyżują się na dużej części Florydy. Węże królewskie z niziny Apalachicola w północno-zachodniej Florydzie opisano w 2017 roku jako *Lampropeltis meansi*, ale strefa hybrydyzacji z *L. getula* jest większa niż cały ich zasięg i często nadal zalicza się je do *L. getula*.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone.

ŚRODOWISKO

L. getula występuje w szerokim spektrum siedlisk od poziomu morza po lasy górskie: na piaszczystych wzniesieniach, w lasach sosnowych, liściastych i mieszanych, na łąkach, w zaroślach, na terenach zalewowych, w bagnach i torfowiskach, na brzegach grobli i cieków wodnych, a także na terenach uprawnych i w stodołach. Często spotyka się go w pobliżu wody. Kryje się pod pniami drzew, korą, deskami i kamieniami, w dziuplach po pniakach i norach gryzoni oraz wzdłuż kamiennych murków, a wygrzewa się na nasłonecznionych zboczach. Dobrze się wspina i pływa.

Gatunek jest aktywny od marca-kwietnia do października-listopada, głównie w dzień i o zmierzchu; w najgorętszej części lata przechodzi na aktywność nocną. Większość czasu spędza ukryty w ściółce. Zimą zapada w spoczynek zimowy w szczelinach skalnych, norach gryzoni i pustych pniakach. Pokarm stanowi niemal wszystko, co jest w stanie obezwładnić: węże, także jadowite, na których jad jest odporny, gryzonie, jaszczurki, ptaki, jaja gadów i żaby. W okresie godowym samce walczą, przyciskając sobie nawzajem przednią część ciała do ziemi.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 150 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe jest lepsze, bo gatunek jest aktywny i eksploruje całe terrarium. Mniejsze osobniki poniżej 100 cm poradzą sobie w 120 × 60 × 60 cm. Młode mieszkają na początku w mniejszym terrarium lub wentylowanym pojemniku i przenosi się je, gdy nie mogą się już swobodnie rozciągnąć i przemieszczać wzdłuż krawędzi. Terrarium musi mieć co najmniej 60 cm wysokości, aby lampy i ogrzewanie można było bezpiecznie umieścić.

Pokrywa musi się zamykać na zamek. Wąż znajdzie każdą słabość, a terrarium otwierane od frontu z zamkiem lub pokrywa z zaciskami to bezpieczny wybór. Nie używaj taśmy klejącej.

Podłożem powinna być ziemia utrzymująca umiarkowaną wilgotność. Dobrze sprawdza się mieszanka 40 % czystej ziemi ogrodowej, 40 % włókna kokosowego lub gotowej ziemi terraryjnej i 20 % piasku do piaskownic w warstwie około 10 cm, a warstwa suchych liści na wierzchu zapewnia kryjówki. Można też użyć zrębków osikowych, granulatu kukurydzianego i gazet. Unikaj żwirku dla kotów, podłoża traktowanego chemicznie, sosny i cedru. W razie potrzeby karm w osobnym pojemniku, aby zwierzę nie połykało podłoża.

Urządź terrarium z co najmniej dwiema kryjówkami, jedną w ciepłym i jedną w chłodnym końcu, tak małymi, by zwinięty wąż przylegał w nich ciasno. Gałęzie, kora korkowa i kamienie zapewniają ruch i możliwość wspinaczki. Im więcej kryjówek, tym śmielej zwierzę się pokazuje. Usuwaj odchody codziennie, a podłoże wymieniaj w całości co 3-4 miesiące.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Zwierzę reguluje temperaturę, przemieszczając się między miejscami ciepłymi i chłodnymi, więc terrarium musi mieć wyraźny gradient. Powierzchnia pod lampą grzewczą powinna mieć 29-32 °C, mierzone termometrem na podczerwień, a chłodny koniec 21-26 °C. Użyj dwóch lamp halogenowych obok siebie, aby całe zwinięte zwierzę nagrzewało się równomiernie, i połóż pod lampami jasny, płaski kamień lub kawałek drewna jako miejsce do wygrzewania. Czarna kryjówka przy źródle ciepła działa jako ciepła kryjówka.

Na noc wyłączaj ogrzewanie. Temperatura podąża za temperaturą pomieszczenia i może spaść o 3-5 °C w stosunku do dnia, do 18-22 °C, ale nie poniżej 18 °C. Nocny spadek podtrzymuje apetyt i trawienie.

Nigdy nie używaj grzejących kamieni. Ciepło jest zbyt skoncentrowane i powoduje oparzenia. Maty i kable grzewcze można stosować jako uzupełnienie, ale wyłącznie z termostatem. Ustaw terrarium z dala od okien, gdzie słońce może je przegrzać.

Jeśli zwierzę długo leży na miejscu do wygrzewania, potrzebuje więcej ciepła. Jeśli nigdy z niego nie korzysta, potrzebuje mniej.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-60 %, mierzona higrometrem cyfrowym na środku terrarium. Jest wyższa w chłodnym końcu i w nocy, a niższa w ciepłym końcu, i jest to normalne. Wartości te dotyczą węży królewskich ogólnie. *L. getula* często żyje w pobliżu wody i toleruje górną część zakresu. Wilgotność podnosi się spryskiwaczem, wilgotnym torfowcem w kryjówce w chłodnym końcu oraz warstwą liści na podłożu. Przed linieniem wstaw wilgotną kryjówkę.

Zawsze stawiaj miskę ze świeżą wodą, na tyle dużą, by zwierzę mogło się w niej położyć. Jeśli powietrze w terrarium robi się duszne i wilgotne, miska powinna być mniejsza lub usuwana na kilka dni w tygodniu. Szoruj miskę co tydzień środkiem dezynfekującym dla zwierząt.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i w naturze wygrzewa się na słońcu. Może obejść się bez UVB, ale UVB jest zalecane dla najlepszego dobrostanu. Odpowiada to strefie Fergusona 2. Użyj świetlówki T5 HO 5-6 % UVB, pokrywającej około połowy długości terrarium i zamontowanej nad ciepłą stroną. Celem jest indeks UV 2-3 przy miejscu do wygrzewania. Przez siatkę odległość między świetlówką a zwierzęciem na miejscu do wygrzewania wynosi 25-30 cm, bez siatki 35-45 cm, i należy ją sprawdzić miernikiem UV. Świetlówki wymienia się co 12 miesięcy.

Uzupełnij oświetlenie mocną żarówką LED 6 500 K, pokrywającą większą część długości terrarium. Światło jest włączone około 12 godzin, a długość dnia dostosowuje się do pory roku. W nocy nie może być światła.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

L. getula jest mięsożerny i musi dostawać całe ofiary. Najważniejszym pokarmem w niewoli są myszy, a gdy zwierzę rośnie, stosuje się młode szczury. Ważna jest różnorodność: można podawać przepiórki, jaja przepiórcze, pisklęta kurze i małe węże, a urozmaicona dieta czyni zwierzę zdrowszym i mniej wybrednym. Karm rozmrożonymi, mrożonymi ofiarami. Jest to bezpieczniejsze, bo żywe gryzonie mogą pogryźć i zranić węża. Używaj miękkich pęset do karmienia.

Grubość ofiary może wynosić najwyżej 1,5 raza najszersze miejsce węża, czyli około 10 % jego masy. Po posiłku powinno być widać wyraźne, ale niezbyt duże zgrubienie.

Częstotliwość karmienia: - Świeżo wyklute: co 5-7 dni. - Młode: co 7-10 dni. - Dorosłe: co 10-14 dni.

Jeśli zwierzę staje się zbyt tłuste, karm rzadziej lub mniejszymi ofiarami. Nie bierz zwierzęcia na ręce, dopóki zgrubienie nie zniknie. Lekkie oprószenie ofiary od czasu do czasu wapniem i multiwitaminą w równych proporcjach zapobiega niedoborom. Nie podawaj owoców ani warzyw: wąż nie potrafi trawić materiału roślinnego.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

L. getula jest odporny i tolerancyjny. Daj nowemu zwierzęciu około 2 tygodni spokoju i zacznij brać je na ręce dopiero wtedy, gdy regularnie je. Zacznij od krótkich sesji trwających najwyżej 5 minut i nie odkładaj zwierzęcia, dopóki się nie uspokoi. Bierz je na ręce najwyżej raz dziennie. Podnoś zwierzę od spodu, podpieraj ciało i pozwól mu wpełznąć na dłoń, zamiast je chwytać.

Zdenerwowane zwierzę zwija się, syczy, wibruje ogonem, atakuje i wydziela cuchnącą wydzielinę oraz odchody. To naturalna obrona, która z czasem słabnie. Ugryzienia są niegroźne, ale wąż może się przytrzymać. Nie bierz zwierzęcia na ręce, gdy oczy są niebieskawe i mleczne przed linieniem, ani tuż po karmieniu. Myj ręce przed i po, bo gady mogą przenosić salmonellę.

Trzymaj zwierzęta osobno. Gatunek zjada inne węże, także osobniki własnego gatunku, a młode mogą zjadać się nawzajem. Przy rozmnażaniu samca wpuszcza się do samicy pod nadzorem, a potem zwierzęta znów się rozdziela.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają dłuższą, szerszą nasadę ogona, w której mieszczą się hemipenisy. Płeć najpewniej określa się sondą, której powinna używać wyłącznie doświadczona osoba. Samce osiągają dojrzałość płciową po 1-4 latach, a samice po 2-4 latach, w naturze przy długości 60-90 cm. W niewoli następuje to często wcześniej, bo zwierzęta dostają obfity pokarm. Przed rozmnażaniem zwierzęta muszą być w pełni dorosłe i w dobrej kondycji; zbyt młoda lub chuda samica ryzykuje zatrzymanie jaj.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

GODY I KOPULACJA

Kopulacja następuje po spoczynku zimowym. W naturze *Lampropeltis getula* zimuje od października-listopada do marca-kwietnia w szczelinach skalnych, norach gryzoni i pustych pniakach. Temperatura i długość zimowania w niewoli nie są dla tego gatunku udokumentowane. Przed schłodzeniem zwierzęta muszą być wolne od pasożytów i w dobrej kondycji, a przez ostatnie dwa tygodnie przed zimowaniem nie karmi się ich, aby jelita były puste. Woda musi być zawsze dostępna. Po zimowaniu stopniowo się je ogrzewa i dobrze karmi, zanim zostaną połączone.

Zawsze wpuszczaj samca do samicy, nie odwrotnie, i powtarzaj łączenie co kilka dni, aż samica przejdzie owulację. Samce walczą o samice, więc nie trzymaj dwóch samców razem. Karm tylko wtedy, gdy zwierzęta są rozdzielone. W naturze gatunek kopuluje od marca na Florydzie i od kwietnia-maja dalej na północy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja około 60 dni po kopulacji, zwykle w maju-sierpniu i często po linieniu. Zniesienie liczy 3-25 jaj, typowo około 10. Daj jej pojemnik do składania jaj z wilgotnym wermikulitem lub torfowcem po ciepłej stronie. Samica nie opiekuje się jajami. Po złożeniu jaj jest wyczerpana i musi dostać obfity pokarm, aby odbudować siły. Kilka zniesień w sezonie się zdarza, ale bardzo obciąża samicę.

INKUBACJA

Ostrożnie wyjmij jaja i nie obracaj ich. Jeśli są ze sobą zlepione, nie rozdzielaj ich na siłę. Połóż je na wilgotnym wermikulicie w zamkniętym pojemniku z kilkoma małymi otworami wentylacyjnymi w pokrywie i nie zakopuj ich. Wermikulit ma być wilgotny, ale nie tak mokry, by dało się z niego wycisnąć wodę. W 26-29 °C wyklucie następuje po 60-70 dniach; wartości te zaczerpnięto od *Lampropeltis californiae*. W naturze młode wykluwają się po około 60 dniach. Sprawdzaj jaja raz w tygodniu pod kątem pleśni i zapadania się, a złe jaja usuwaj. Młode pozostają w jaju dzień lub dwa, wchłaniając woreczek żółtkowy. Nie pomagaj przy wykluciu.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mają 20-28 cm i ważą 9-14 g. Pozostają w gnieździe około tygodnia, do pierwszego linienia. Umieść każde młode osobno w małym terrarium lub wentylowanym pojemniku z kryjówką, wodą i źródłem ciepła. Młode zjadają się nawzajem i nigdy nie wolno trzymać ich razem. Po pierwszym linieniu oferuj co tydzień noworodka myszy, a rozmrożone, mrożone ofiary są najbezpieczniejsze. Zwierzętom, które nie chcą jeść, można pomóc, nadając myszy zapach jaszczurki. W miarę wzrostu stopniowo zwiększaj wielkość ofiary i częstotliwość karmienia. Jeśli odmawiają jedzenia, sprawdź temperatury i spróbuj ponownie po tygodniu.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe to:

- Otyłość przy zbyt dużych lub zbyt częstych posiłkach.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu: daj wilgotną kryjówkę, gdy oczy stają się niebieskawe.
- Oparzenia od grzejących kamieni i nieosłoniętych żarówek grzewczych.
- Zaparcia lub niedrożność jelit przy zbyt niskiej temperaturze, zbyt małej ilości wody lub połknięciu podłoża.
- Roztocza i pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Wybieraj zwierzęta z hodowli i poddawaj nowe kwarantannie.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt zimnym lub wilgotnym powietrzu: zwierzę oddycha z otwartym pyskiem lub ma wydzielinę z nosa.
- Pogryzienia przez żywe ofiary. Używaj rozmrożonych ofiar.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełne ciało i regularnie je. Waż zwierzę co tydzień, bo nagły spadek masy jest często pierwszym objawem choroby. Gady ukrywają chorobę, więc zgłoś się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je, traci na wadze, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się apatyczne.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.